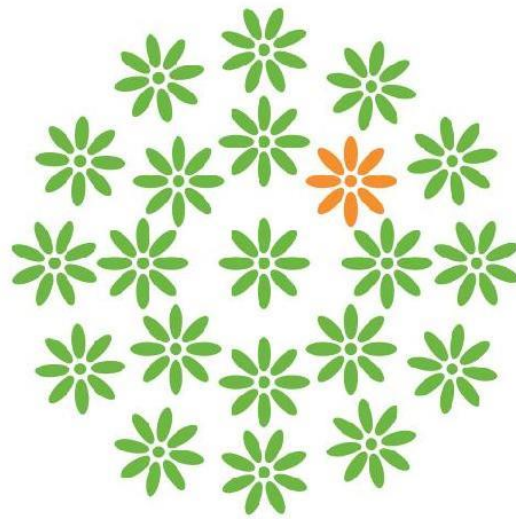

KINNITATUD
Muraste külaseltsi üldkoosoleku
4. mai 2017 otsusega

MURASTE
LOODUS KODUS

MURASTE KÜLA ARENGUKAVA

2017-2021

Muraste 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS

1. MURASTE KÜLA ARENGUVISIOON

- 1.1 Visioon
- 1.2 Muraste küla logo ja tunnuslause
- 1.3 Prioriteetsed tegevussuunad

2. KÜLA ÜLDINE KIRJELDUS JA OLUKORD

- 2.1 Küla asukoht
- 2.2 Ajalooline taust
- 2.3 Elanike vanuseline ja sooline koosseis
- 2.4 Looduskeskkond
- 2.5 Küla esindatus läbi Muraste külaseltsi MTÜ

3. ARENGUEELISTUSED

- 3.1 Haridus, kultuur, sport
- 3.2 Hoolivus ja turvalisus
- 3.3 Planeerimine ja maakasutus
- 3.4 Infrastruktuur ja keskkonakaitse
- 3.5 Ettevõtlikkus ja koostöö

4. ARENGUKAVA SEIRE

Lisa 1 **Tegevuskava**

SISSEJUHATUS

Käesolev Muraste küla arengukava on jätkuks 2010. aastal koostatud arengudokumendile. Väga palju toonastest soovidest ja unistustest on täitunud ning just nüüd leiti olevat õige aeg vaadata taas tulevikku ning panna kirja värsked mõtted koduküla arendamise kohta. Arengukava on koostatud külaelanike algatusel oma kandi elukeskkonna parendamise eesmärgil. Muraste külaseltsi arengukava on kui külaelanike omavaheline kokkulepe, kus on selgitatud küla lähituleviku peamised arengusuunad ja põhimõtted vastuvõtu hetkel. Tegemist ei ole staatilise, vaid pidevalt ajas muutuva ja kaasajastatava dokumendiga, mille eesmärgiks on küla elutegevuse hoogustamine ja mitmekesistamine.

Muraste küla arengukava koostamine aastateks 2017-2021 toimus perioodil september 2016 – aprill 2017. 2016. aasta septembris toimus arengukava koostamise protsessi avakoosolek, kus vaadati üle eelmise perioodi arengukava ja arutati eeloleva perioodi olulisemaid teemasid. Kõigil koosolekul osalejatel oli võimalus anda oma panus küla olukorra kaardistamisel: sõnastati probleemid ja vajadused ning toodi esile plussid ehk tugevused. Järgmised arutelud, sh tegevuskava koostamine, toimusid külaseltsi aktiivi eestvedamisel oktoobris ja novembris 2016. Tegevuskava teemade puhul on aluseks võetud Harku valla arengukava ülesehitus. Määratletud on tegevuste sisu, võimalik täitmise aeg, potentsiaalsed rahastajad ja mõõdikud.

Kokku osales arengukava koostamise protsessis üle 50 inimese. Arengukava koostamise protsessi juhtis koolitaja ja „külaliigutaja“ Anneli Kana Metsanurme MTÜ-st. Arengukava projekti kirjalik vormistamine toimus varakevadel 2017. Arengukava koostamise protsessi toetas Rahandusministeerium kohaliku omaalgatuse programmi 2016.a kevadvooru I meetme vahenditest.

RAHANDUSMINISTEERIUM

 KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

1. MURASTE KÜLA ARENGUVISIOON

1.1 Visioon

Muraste küla on kauni looduse ja aktiivse kokkuhoidva elanikkonnaga ainulaadse omapäraga miljööväärtuslik elukeskkond. Külas on ühtne kogukond hästitoimiva külakeskuse ja vabaaja veetmise võimalustega. Muraste küla säilitab omanäolise looduskeskkonna ja pooldab keskkonnasõbralikke lahendusi. Külas on väljakujunenud oma traditsioonid, mida jätkatakse ja arendatakse järjepidevalt. Muraste küla elanik tahab olla murastelane nii sõnas, mõttes kui teos.

1.2 Muraste logo ja tunnuslause

Muraste külal on alates 2010. aastast olemas oma sümboolika ja tunnuslause: „Muraste – loodus kodus“.

Logol väljendatud tunnuslause võtab kokku küla olemuse. Tegemist on põlis- ning uutest asumitest koosneva külaga, mida ümbritsevad meri, vanad metsad, liigirikas rabamets ning küla südames paiknev looduskaitseala. Logo pildilise osa moodustab lilleõitest moodustunud pall, mis tähistab looduslähedust ja looduse paljusust. Roheline värv väljendab looduskeskkonda, turvatunnet ja tervislikkust. Selles olev oranž noot aga energiat, tasakaalu, soojust ja entusiasmi.

1.3 Prioriteetsed tegevussuunad

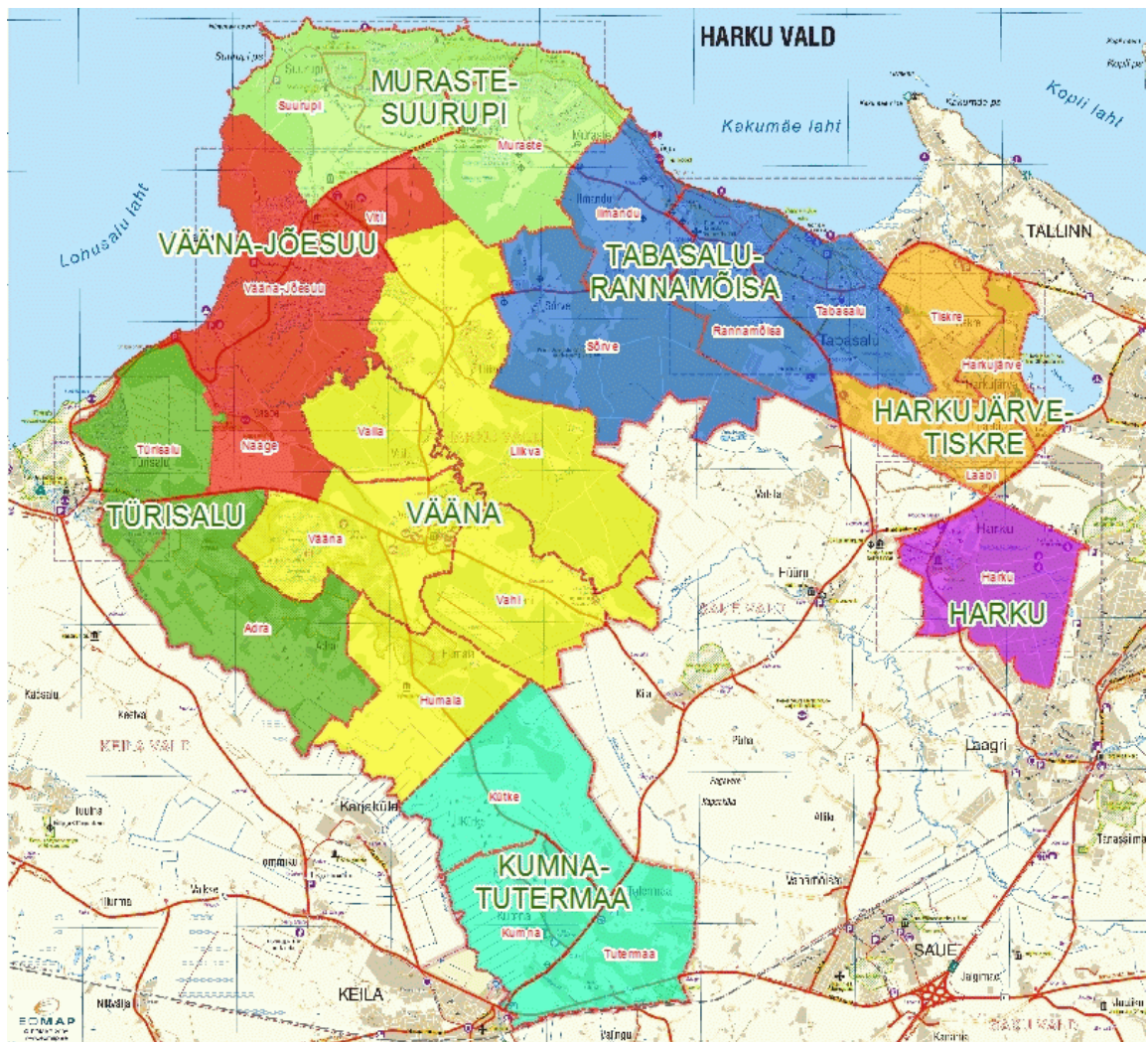
Küla arengu üldine eesmärk on parandada piirkonna elukvaliteeti:

- Külaelanike aktiivsuse, koostöotahte, kokkukuuluvustunde, omaalgatuse ja Muraste küla maine tõstmine;
- Külaelanikelanike turvatunde kasvuks vajalike tegevuste koordineerimine;
- Piirkonnas traditsioonide loomine ning välja kujunenud traditsioonide hoidmine;
- Küla tervikliku stiili säilitamine ning heakorra hoidmine ja parendamine;
- Puhta looduse säilitamine. Loodusobjektide hoidmine ja kaitsmine ning roheline mõtteviisi järgimine majapidamistes ja ettevõtluses.

2. KÜLA ÜLDINE KIRJELDUS JA OLUKORD

2.1 Küla asukoht

Muraste küla asub Harjumaal ja kuulub Harku valla koosseisu. Vald asub Tallinnast läänes ning piirneb Keila linna, Tallinna linna Nõmme ja Haabersti linnaosadega ning Saue ja Keila vallaga. Muraste küla paikneb kahel pool Tallinn-Rannamõisa-Kloogaranna maanteed kilomeetritel 11-14. Muraste külast itta jääb Ilmandu küla, lõunasse Sõrve, Liikva ja Viti külad ning läände jääb Suurupi küla, kirdest piirneb Muraste küla merega (Kakumäe laht).

Joonis 1 Külae/kantide asend Harku valla kaardil

Valla keskuseni, mis asub Tabasalu alevikus, on 7 km. Muraste küla on pealinnalähedane küla, vaid 22 km Tallinna kesklinnast. Pealinna lähedus mõjutab küla arengut, kuna paljud külaelanikud töötavad Tallinnas.

Muraste küla läbib riigimaantee number „11390“, nimega Tallinn–Rannamõisa–Kloogaranna. Täiendavateks teedeks on Tilgu tee (11414, kõrvalmaantee klassiga riigitee, millest pool jääb Ilmandu külla) ning valla omandis olevad Kallaku, Muraste, Lee, Kolmiku ja Pangapealse tee. Palkoja tee on mitmete omanike sh ka Harku valla kaasomandis.

Lähimad reisijateveo raudteejaamad on Tallinnas, Saue linnas ja Keila linnas; lähim lennuväli on Tallinnas. Lähimad kauba- ja reisisadamad on Tallinnas ja Paldiskis. Lähimad külalissadamad on Tallinnas Kakumäel ja Keila vallas Lohusalu külas, arenemisjärgus on Tilgu sadam.

2.2 Ajalooline taust.

Muraste küla on kroonikates esmakordselt mainitud 1480. aastal nime all Mores. Veel varem, aastast 1317, on selles piirkonnas mainitud Tabasalu (Tappeselle). Nüüdset Muraste küla on mainitud 1560. aastal.

Muraste pikast asustusajaloost annavad aimu säilinud kivikangrud. Suurimad neist on I aastatuhande esimesest poolest pärinevad Mardi suured kangrud. Veskimäel on mitu kivikalmet, mis leitud luutükkide järgi on dateeritud I aastatuhande esimesse poole. Kõrgemal põlluseljakul küla ja Veskimäe vahel, mis kannab rahvasuus Kabelimäe nimetust, on samuti olnud muistne matmispaik, mis kahjuks lõhuti maaparanduse käigus 1970-ndatel aastatel. Muraste ja Ilmandu küla vahel asuvatel põldudel on viis väikeselohulist kultusekivi ja kadakane karjamaanurk (Tallinn-Rannamõisa-Kloogaranna maanteest põhja pool), kus on säilinud enam kui 2000 aastat vanad kivikalmed ja muinaspõldude jäänused. Murastest on leitud ka väike aare: 11 saksa ja 3 anglosaksi münti. Leiu esimesed mündid on vermitud 12. sajandi teisel poolel.

Kuulsaim objekt, mille kaudu Murastet eelkõige teatakse, on Muraste mõis. Muraste mõisa loomiseks loetakse aastat 1626, mil Gustav II Adolf (Tartu Ülikooli asutaja aastal 1632) andis Hans von Treyden`i käes pandiks olnud Kurba küla Ericus Beck`ile. Tema poeg Heinrich von Beck päris selle 1650. a. Aastal 1653 müüdi see Henning von Krassile. Tema pojad Henning Otto ja Johann Gustav Grass müüsid aastal 1682 mõisa omakorda Gaspar Raedkenile. Raedkeni tütar Margarete abiellus Thomas zur Mühleniga, kellele anti mõis rendile.

1741. a ostis mõisa Georg von Abelyll, kes müüs selle 1743. aastal Agnetha Margarethe von Kaulbarsile. Aastal 1745 abiellus ta Ludwig von Westpahleniga. Nende valduses oli mõis veel aastal 1782. Aastal 1848 omandas mõisa Nikolai von Krusenstern, kes pantis selle 1856. aastal Alexander von Wolffile. Aastal 1857 omandas mõisa parun von Otto Buberg, kes aastal 1880. aastal müüs mõisa edasi Konstantin von Weymarnile, kellele kuulusid ka Rannamõisa ja Hüüru mõisad. Kuni aastani 1919 kuulus mõis tema pärijatele.

1920. aastal, kui hakati mõisamaad vabadussõjas osalenutele jagama, läks 29 maasoovija vahel jaotamiseks 63 tiiku ja 4 vakamaad (1 tiik=1,09 ha) põllumaad, 103 tiiku heinamaad, 58 tiiku karjamaad.

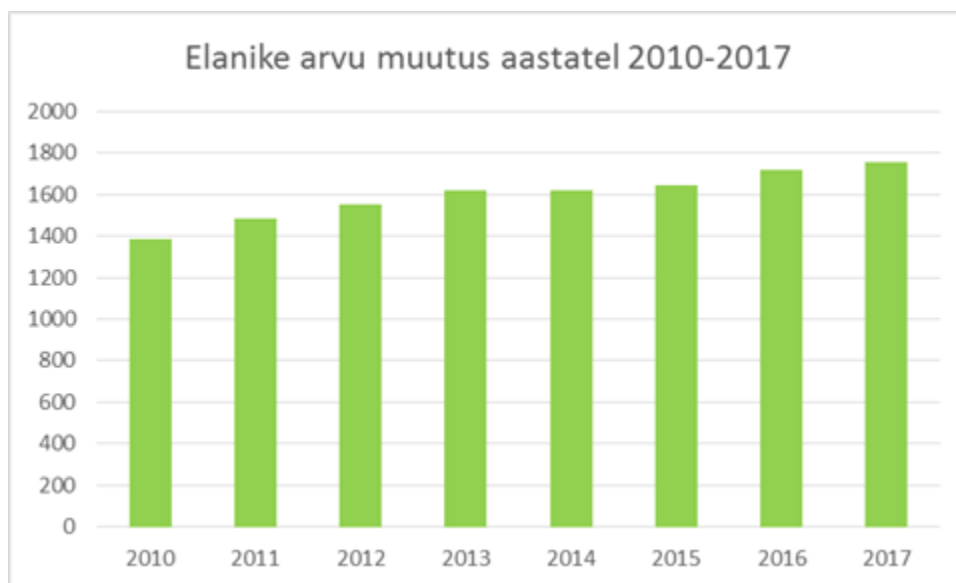
Muraste mõisa härrastemaja anti 1920. aasta 15. juunil rendile eesti Punasele Ristile (EPR). Peale peahoone läksid rendilevõtja käsutusse veel karjalaut, kasvuhoone, ait, tõllakuur ja rohtaed. 9. juunil 1921. aastal sõlmiti ostu-müügileping. EPR ostis peahoone ja mitu kõrvalhoonet (maksumusega 1,5 miljonit marka) lastekodu asutamiseks.

Ka sõjajärgsel ajal olid häärberis lastekodu ja kool. Lastekodu tarbeks püstitati 1970-ndate lõpus mitme tiivaga suur juurdeehitis ning mõisasüdamesse ja lähiümbrusesse ehitati tollal ka arvukalt uusehitisi. Murastest sai sellest ajast populaarne suvilapiirkond, mis tänaseks on kujunenud püsivaks elukohaks paljudele peredele. Praeguseks on mõis erakätes ning põlengu ja kasuta seismise tulemusena lagunenud ja väga halvas seisus.

Murastele on tuntust lisanud ka küla kuulsad elanikud, kellest tuntuimad on vennad Krustenid - Muraste mõisa aedniku kaheksalapselisest perest pärit Erni (1900-1984) ja Pedro (1897-1987) Krusten ning nende kunstnikust vanem vend Otto Krusten (1888-1937). Pedro Krusten kirjutas 1936. aastal mälestusliku taustaga romaani „Vehklemõisa aednik“, milleks andis ainet autori lapsepõlvkodu Murastes.

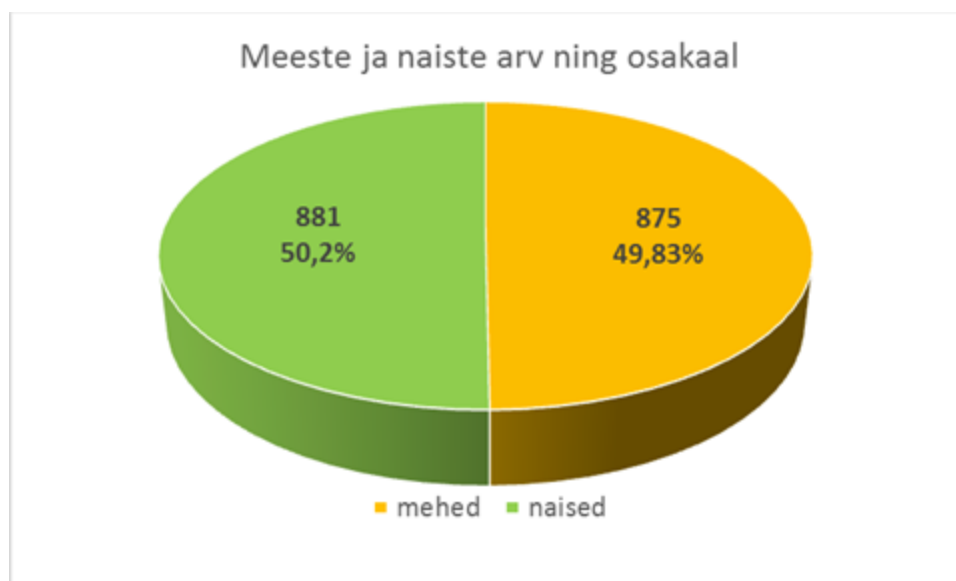
2.3 Elanike vanuseline ja sooline koosseis

Muraste oma 1756 elanikuga (seisuga 01.1.2017) on Harku valla ja ka Eesti suurima rahvaarvuga küla. Külaelanike arv on olnud viimase 10 aasta vältel pidevas tõusus (vt joonis 2): 2010. aastal – 1385; 2011.a – 1486; 2012.a – 1554; 2013.a – 1621; 2014.a – 1620; 2015.a – 1645; 2016.a – 1720; 2017.a – 1756 elanikku.

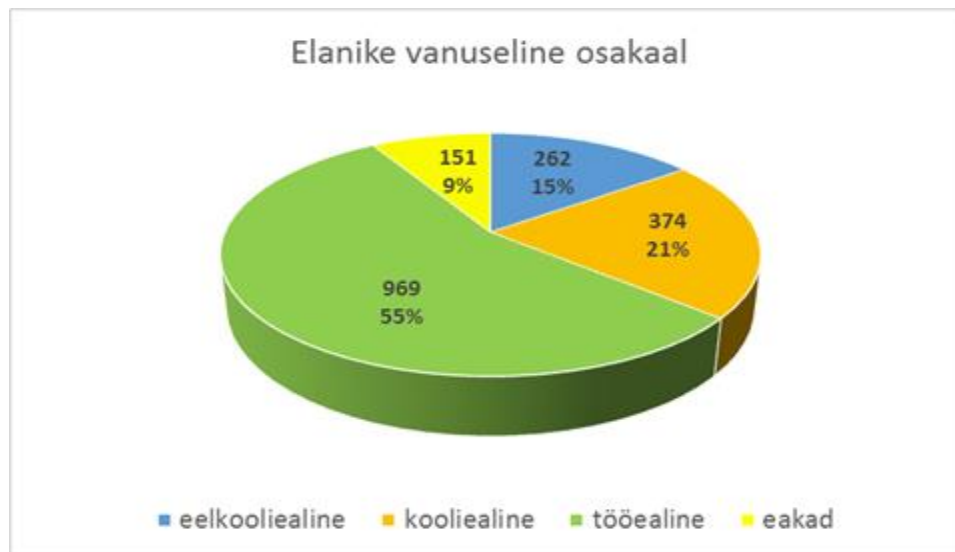
Joonis 2 Külaelanike arvu muutus aastatel 2010-2017 (iga-aastase 01. jaanuari seisuga)

Küla naiste ja meeste osakaal on suhteliselt võrdne: 01.01.2017 seisuga on Murastes mehi 875 ehk 49,8% ja naisi 881 ehk 50,2% (vt joonis 3).

Joonis 3 Külaelanike arv ja sooline osakaal (01.01.2017)

Vanuseliselt jaotub elanikkond erinevate vanusegruppide vahel, kõige enam on tööelist elanikkonda (kajastub joonisel 4).

Joonis 4. Külaelanike arv ja sooline osakaal (01.01.2017)

Külas paiknevate endiste aiandusühistute tõttu lisandub suveperioodil (mai-september) püsielanikele hulgaliselt hooajalisi elanikke. Põliskasukate, suveelanike ja uusasukate vahel on tänu MTÜ tegevusele olnud hea koostöö ja on välja kujunenud tugev külakogukond.

2.4 Looduskeskkond

Muraste asub kolme suure loodusmassiivi vahel: Muraste ja Suurupi looduskaitsealad ning loodav Sõrve looduskaitseala, üliolulise tähtsusega tuumala, mille moodustamine on vajalik, et tagada rohevõrgustiku (metsloomade liikumisrajad) toimimine.

Sõrve massiivis elutseb arvukalt kaitsealuseid looma- ja taimeliike ning leidub EL direktiividega kaitstavaid kooslusi. Muraste küla piiridesse jääb kaitseala ettepanekus ka osa Muraste raba ja Muraste mõisa vahelisest lagealast. .

Muraste ja Suurupi looduskaitsealad on loodud rannikuala ja pangametsa liigirikaste koosluste ja kaitsealuste liikide elupaikade kaitseks. Muraste külas leidub ka mitmeid vääriselupaikade registrisse kantud alasid (VEP), millest osa paikneb eramaadel. Kaitsealadel puuduvad kaitsekorralduskavad, mille koostamisega tegeleb Keskkonnaamet. Muraste külas asub paeklint ja selle läheduses olev orhideede kasvuala (kunagine puisniit). Murastega külgneb Suurupi alumise tuletorni juures olev liivakivipaljand ning liivakivikaridega rannikumeri, mis on ainulaadsed rannikukooslused Eestis. Nii nagu Muraste küla, nii ka tegelikult kogu Harku valla aladel paikneb mitmeid nahkhiirte

masstalvitumiste paiku. Soodsad tingimused selleks on Peeter Suure Merekindluse rajatistes. Samas ka Muraste mõisa jääkelder on talviti nahkhiirtele sobivaks talvituspaigaks. Nahkhiirte rändetee kulgeb piki Suurupi poolsaare pankrannikut.,. Ehitustegevuse planeerimisel tuleb jälgida loomade, lindude elupaiku, taimede kasvualasid, nt tänavavalgustuse ja ka elamute paigutusega.

Muraste mõisapark on loodus- ja muinsuskaitse all ja kuulub mitmele eri omanikule

2.5 Küla esindatus läbi Muraste külaseltsi

Muraste küla elanikke ühendab ja esindab mittetulundusühing Muraste külaselts, mis on asutatud 28. aprillil 2009. aastal. Arengukava kinnitamise hetkel on külaseltsis 190 liiget, organisatsiooni tegevust juhib vähemalt 10-liikmeline juhatus. Muraste külaselts on aktiivne liige mitmetes organisatsioonides ning huvi- ja tegevusgruppides.

Alates 2015. aasta augustist on Muraste külaseltsi hallata Muraste koolimaja ruumides asuv Muraste kogukonnakeskus ning mille kaudu käib Muraste kandi vaba aja tegevuste korraldamine ja koordineerimine. Muraste kogukonnakeskus võimaldab pakkuda ka mitmeid teenuseid, nt ruumide ja tehnika, sh sõiduauto haagise renti ning ürituste korraldamist.

Alates 2011. aastast on Muraste külaselts piirkondliku Leader-tegevusgrupi, MTÜ Nelja Valla Kogu liige. Nelja Valla Kogu asutati 2006. aastal ning ta ühendab endas Harku, Saue, Saku ja Kiili valda. Tegevuspiirkonna strateegia on suunatud tugevatele ja innovaatilistele kodunikuühiskonda arendavatele meetmetele. Organisatsiooni liikmeteks on lisaks neljale kohalikule omavalitsusele ligi 50 mittetulundusühingut, sihtasutust ja äritettevõtet. Nelja Valla Kogu juhatusse kuulus aastatel 2012-2015 Aule Kikas, olles 08.2014 - 04.2015 samas ka juhatuses esimees; alates aprillist 2015 on Muraste külaseltsi esindajana Nelja Valla Kogu juhatuses liige Andrus Saliste.

Alates 2013. aastast on Muraste külaselts Kodukant Harjumaa MTÜ liige. Kodukant Harjumaa tegevuse eesmärk on Harjumaa maaelu ja külade säilimisele, taaelustamisele ja arendamisele kaasaaitamine, külaelu kui elustiili toetamine, propageerimine ning erinevate külaliikumiste ühendamise. Kodukant Harjumaa MTÜ juhatusse kuulus kuni aprillini 2016 Muraste külaseltsi esindajana Andrus Saliste.

Alates 2010. a novembrist koguneb regulaarselt Muraste külaseltsi algatusel ellu kutsutud Harku valla vabariiklaste ümarlaud. Kogunetakse vajadusepõhiselt ning teemadeks valdavalt meie külasid/kogukondi puudutav. Oluliseks peame ka seda, et meie aktiivtegevusse on kaasatud Harku

vallavolikogu ja volikogu erinevate komisjonide liikmed – niimoodi on tagatud erinevate sektorite koostöö ja info liikumine.

Tänaseks on Muraste külaselts MTÜ kasvanud organisatsiooniks, kes tegeleb mitme erineva valdkonnaga:

- külaelu korraldus, koostöö Harku valla ja teiste küladega;
- arenguplaanide koostamine ja elluviimine;
- kogukonnakeskuse haldamine ja arendamine;
- heakorratalgute, kultuuriürituste jm sündmuste korraldamine;
- osalemine külaliikumises, samuti ülevallalistel, maakondlikel ja vabariiklikel üritustel.

3. ARENGUEELISTUSED

3.1 Haridus, kultuur, sport

Hetkeolukord: Pangapealse lasteaed, avati 2008.aastal kuue rühmaga, 2016/2017 avati lisarühmad Muraste koolimajas. Lasteaed on tunnustatud kui „Tervist edendav lasteaed, lasteaed osaleb KIK-õppeprojektides ning hoiab au sees pärimuskultuuri.

Muraste koolimaja valmis aastal 2014, mil maja kasutajaks sai Vääna Mõisakooli pere seoses Vääna mõisahoone renoveerimisega. Muraste küla lapsed alustasid kooliteed oma kodukoha koolis. 2015 aastal sai Koolimajast päris Muraste kool. Kooli arengukava ja tegevussuunad on seotud kogukondliku mõtteviisi ja loodushoiuga. Muraste kool tegutseb kuni kuue klassilise koolina.

Muraste Looduskool on ellu kutsunud MTÜ Studio Viridise poolt aastal 2003. Loodusharidust pakutakse metsaretkedel ja õpitubades. Paljudele tuttav on projekt „Tere, kevad!, mis on tegev aastast 1994 ja õpetanud kümnetele tuhandetele inimestele looduskeskkonnas toimuvat, on samuti Studio Viridise poolt ellu kutsunud.

Muraste külaseltsi kõrvale tekkinud Muraste Liikumisklubi kutsusid kokku „spordipisikud“ Anneli Habicht ja Kaire Taberland. Nende usinate terviseedendajate tööd on märgatud ning nende tegevust tunnustatud Harju Maavalitsuse ja Eesti Olümpiakomitee poolt. Tervislike eluviiside propageerimiseks on küla läbiv kergliiklustee, metsarajad, liiva alusel võrkpalliplats ja kooli juures olev spordiväljak.

Koostöös Alasniidu Seltsiga luuakse aastal 2017 Muraste Paeplatsile discgolfi harjutusväljak, mis leiab kindlasti spordiharrastajate seas laialdast kasutust. Lisaks Muraste Koolile ja Pangapealse lasteiaiale, kelle tegevus hariduse andmise kõrval hõlmab ka lastele huvitegevuse korraldamist, pakub suures mahus piirkondlikke huviringe ja ühistegevusi Muraste külaselts läbi Muraste kogukonnakeskuse. Olulise koha kultuurikalendris on saanud kinoõhtud, kontserdid ja teatrietendused. Inimeste aktiivsus ja huvi külaseltsi poolt korraldatud ürituste vastu on suur, mis annab alust uskuda, et külaseltsi tegevus on jätkusuutlik.

Alates 2017. aastast seisab Murastes tühjana senine Sisekaitseakadeemia Politsei-ja Piirivalvekolledži hoone.

Arengukava koostamisel välja toodud tähelepanekud:

<i>MIS ON HEAD?</i>	<ul style="list-style-type: none">- <i>Kooli ja kogukonna koostöö</i>- <i>Kogukonna juhatus on nähtav ja tegus</i>- <i>Kõik kogukonnakeskuse poolt korraldatav on hea!</i>- <i>Liikumisklubi annab head indu;</i>- <i>Kool on avatud ja uuendusliku mõtteviisiga</i>
---------------------	--

MIDA ON VAJAKA?	<ul style="list-style-type: none"> - Kergliiklusteed puudu - Noortele (14---) tegevusi vähe; - Ringid tasulised 90%; - Kihutajad külavahel - Mentorite ja juhendajate puudus projektiõppes - Elanikkonna passiivsus - Lemmikloomad avalikus ruumis - Staadion on alakasutuses õhtustel aegadel - Kelgumägi kooli juurde - Väljõusaali oleks vaja
-----------------	--

Tegevussuunad:

- Tervislike eluviiside ja vabas õhus viibimise propageerimine
- Õpioskuste edasiarendamine, pärandkultuuri säilitamine;
- Murasesse põhikooli rajamise toetamine;
- Huvi- ja vabahariduse andmine koostöös erinevate (huvi)haridusasutustega, kogukonnaga;
- Kultuuriürituste korraldamine;
- Erinevate tegevusväljakute, (sh siseruumides) arendamine;
- Loodushariduse andmise toetamine;
- Koostöö erinevate huvigruppidega, tegevuste korraldamine ja koordineerimine

3.2 Hoolivus ja turvalisus

Hetkeolukord. Külasisestest piirkondadest tulenevalt on turvalisusega seotud problemaatika erinev. Uusasumites nagu Pankrannik, Pangapealse ja Hindreku on tegemist eramute piirkonnaga, kus naabrite omavaheline suhtlus võib olla väga tihe või siis puudub täielikult. Loodud on uus naabrivalvepiirkond, millega on liitunud mitmed majapidamised. Üldjoontes võib varguste ja vandaalitsemissi riski lugeda madalaks. Paigaldatud on valvekaamerad ennetamiseks võimalikke õigusrikkumisi või vandaalitsemissi. Mõisa-, suvila- ja vana-Muraste piirkonnad on külaosad, kus naabrite omavaheline suhtlus on tihe ning toimib nn iseeneslik naabrivalve. Lagunenud mõisa territoorium on kogunemispaiaks noortele, kellel puudub huvi külas loodud võimaluste kasutamiseks. Mõisapiirkonna kortermajade juures on linlikust elustiilist tulenevalt naabritevaheline suhtlus pigem nõrk ja ka varguste osakaal võrreldes ülejäänud külaga suurem.

Tervishoiualased teenused on kättesaadavad Tabasalus ja Tallinnas.

Liikluskultuur - küla kaheks jaotav Rannamõisa-Kloogaranna tee on oma liiklustiheduselt kolmanda kategooria riigimaantee. Sellest tulenevalt on teedel liiklevaid autosid ööpäevas orienteeruvalt 7000. Konsumi ristmiku kiirus on alandatud 50km/h ning kiiruskaamerad tagavad sellest kinnipidamise. See muudab sõidutee ületamise jalakäijatele turvalisemaks. Külasisestel teedel on muret tekitavaks probleemiks lubatud sõidukiiruse ületamine. Lee teele on seoses kooli rajamisega välja ehitatud kergliiklustee. Kolmiku tänav alates kohast, kus lõpeb kergliiklustee, on muudetud õuealaks, et anda lastele õigus piirkonna teedel iseseisvalt liigelda, tuua sõidukite kiirus võimalikult madalaks ning anda sõidukijuhtidele täiendav kohustus kergliiklejate, eriti lastega, arvestamiseks. Lähiajal alustatakse Kolmiku tänavale kergliiklustee rajamisega. Mõelda võiks piirkonna muutmise samaliigiliste ristmike alaks, mis aitaks samuti tulevikus Kolmiku tänava sõidukite kiirust vähendada.

Arengukava koostamisel välja toodud tähelepanekud:

<p><i>MIS ON HEAD?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Klooga maantee piirkiirused on alla viidud; - 20 km/h ala paigaldatud; - Lee teel on kõnnitee; - On saadud toetus kogukondliku turvalisuse tõstmiseks (kaamerate ostuks); - On inimesi, kes on valmis turvalisuse teemal kaasa rääkima; - Teekünnised on paigaldatud; - Meie külas on abipolitseinik; - Harku Valla Rannikukaitse Üsikkompanii; - Inimesed tunnevad üksteist; Naabrivalve; - Küla on valge – tänavalgustus, koju on hea tulla; - Naabrivalve töötab hästi, kodust ära olles ei pea muretsema; - Head sõiduteed; - Kehtestatud piirkiirus; - Küla meililist ja info kiire liikumine;
<p><i>MIDA ON VAJAKA?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Piirkiirusest mitte kinni pidamine õuealal; - Korrarikumised (eriti vaateplatvormi lähialal); - Haljastus väljaspool aia piire, eriti ohtlik ristmikes - Liikuv kiirusemõõtja; - Ohutus- ja turvalisuse päevade korraldamine

Tegevussuunad:

- Külaelanike infovahetuse tõhustamine;
- Liikluskultuuri parandamine, heade liiklustavade järgimine, liiklust rahustavate meetmete kasutuselevõtt;
- Parema kontakti loomine konstaabluga;

- Parema kontakti loomine valveteenuse pakkujatega;
- Kaitseliitlaste ning abipolitseinike baasil küla 'turvagrupi' loomine, kes oskaks esmaselt reageerida õigusrikkumistele ning turvalisusega seotud hädaolukordadele;
- Külanoortele enamate tegevuste loomine.

3.3 Planeerimine ja maakasutus

Hetkeolukord: Muraste küla võib mõtteliselt jagada kantideks – Vana Muraste, sh Hindreku, mõisapiirkond, nõ suvilapiirkond ja lähiminevikus kerkinud Pankranniku ja Pangapealse elamurajoonid. Piirkondade hoonestus on enamjaolt ühe- või kahepereelamud, va mõisapiirkond, kus on ka kortermaju. Iga elamupiirkond on looduslikult omanäoline, pakkudes nii pargi, raba, metsa kui ka loopealset mitmekesisust. Muraste on elanike arvult Harku valla suurim küla.

Planeeringutes on lähtutud vaid elamumaa maksimaalsest mahust ning puuduvad planeeritud maakasutused spordi, kultuuri ja vabaaja sisustamiseks ning kinnistud sotsiaalobjektide tarvis ja ettevõtlusobjektide rajamiseks.

Muraste mõisapark on loodus- ja muinsuskaitse all. Park on maavalduste tagastamise käigus tükeldatud ja omanikke on mitu. Mitmed kaitsealused maaüksused pargis on esitatud arendamiseks ning ühel toimub detailplaneerimine eramu ehituseks. Pargiala hoonestamata maaüksused on sotsiaalmaa sihtotstarbega. Külaselts saab toetada kaitsealuste maade väljavahetamist ja võidelda pargiala hoonestamata maaüksuste sihtotstarbe muutmise vastu. Külaselts saab vallavalitsuse toel taotleda abi EL struktuurfondidest, et rekonstrueerida parki.

Arengukava koostamisel välja toodud tähelepanekud:

<i>MIS ON HEAD?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Oma kodukohast hoolivad inimesed (külaselts);'</i> - <i>Elukvaliteeti tõstev Muraste keskus (kool, kauplus, arenev teedevõrk)</i>
<i>MIDA ON VAJAKA?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Vaateplatvormi lahendus</i> - <i>ÜVK aiandusühistutes</i> - <i>Heakord – niitmine,</i> - <i>Istutusalasid võiks rajada;</i> - <i>Ettepanek on muuta Muraste atraktiivsemaks terviklike ideede ja ja disainiga</i>

Tegevussuunad:

- Planeeringute jälgimine ning külaseltsi osavõtt planeeringute koostamisest, külaelanike teadlikkuse tõstmine;
- Külaelanike tõhusam teavitamine elukeskkonda mõjutavatest planeeringutest;
- Ettepanekute tegemine maade sihtotstarbe muutmiseks, et planeerida sotsiaalobjektide asukohti ja ruumi ettevõtlusobjektide jaoks.
- Initsiatiivi haaramine kandipõhise planeerimise osas, kus arutatakse lähituleviku keskuste küsimusi naaberküladega. Olla aktiivne valla üldplaneeringu menetlemisel;
- Muraste küla asub linliku ja maalähedase asustumustri piiril. Muraste vana küla ja külatänava hoidmine peab jääma linliku maakasutuse piiress.
- Maakasutuse ja -varadega seonduvate planeeringutega kursis olemine, et tagada parimad võimalused küla elukeskkonna säilitamiseks ja parendamiseks.
- Ühisvee ja kanalisatsiooniga seotud arengutega kursis olemine.

3.4 Infrastruktuur ja keskkonnakaitse

Hetkeolukord: Muraste küla loodusväärtused on siin Tallinna lähedal erakordselt suured. Suurupi poolsaare paeklint ning eraldiasetsev liivakiviastang ning nende vahele jäävad rannamoodustised koos klindi peal asetsevate laialehiste vanade metsade, parkide ning veidi kaugemal soiste aladega tagavad väga tiheda mosaiiksuse ning sellest tulenevalt erakordse liigirikkuse. Nende alade säilimiseks on riiklikud kaitsealad ainus tagatis, millega saab garanteerida pikaajalise kaitse. Prügivedu on korraldatud vastavalt valla eeskirjadele kogu küla ulatuses ja süsteem toimib normaalselt. Igal kevadel toimuva valla heakorraldus raames on võimalik prügi ära saata valla poolt tellitud prügiautoga ning toimub külla tekkinud ebaseaduslike prügmägede koristamine talgute korras. Küla erinevates kantides on probleemiks nt tühjadele kruntidele või teeäärsetesse kraavidesse biojätmete ladustamine (muru, puulehed jms). Kõigis majapidamistes ei tegeleta aktiivselt olmejätmete sorteerimisega. Klaastaaramahutite kõrvale pannakse jätkuvalt muud prahti ja klaasi. Lähim jätmejaam asub Tabasalus, kus enamuse sorteeritud prügist, ohtlikest jätmetest ja vanast olmetehnikast saab ära anda tasuta ja seda ka nädalavahetustel. Probleemiks on avalikes kohtades prügi mahapillamine, kergeliiklustee- ja ka maantee ääred on pidevalt pudeleid –prügi täis.

Arengukava koostamisel välja toodud tähelepanekud:

<i>MIS ON HEAD?</i>	- <i>Mitmekesine looduslik piirkond;</i>
<i>MIDA ON VAJAKA?</i>	- <i>Taaskäitluse nõrk lahendus,</i> - <i>ÜVK aiandusühistutes</i> - <i>Kolmiku teele on vaja kergliiklusteed</i>

Tegevussuunad:

- Küla erinevate majapidamiste vee- ja kanalisatsioonisüsteemide ühtlustamine (Murastes on osaliselt veel katmata suvilapiirkond);
- Kogu Muraste küla on katmine kiire andmeside kaabliga;
- Toimiva kaasaegse ja elanike vajadusi rahuldava infrastruktuuri välja arendamine;
- Küla teoludest hea ülevaate omamine ning ettepanekute tegemine teehoolduse, renoveerimise vms osas;
- Toimivate kiirusepiirangute ja liikluse rahustamise võtete välja töötamine küla siseteeidel ja hea liikluskultuuri propageerimine;
- Turvaliste kõnniteede rajamine küla suurematel siseteeidel;
- Koostöö arendamine valla ja külaelanikega, aktiivne osalemine planeeringute protsessides;
- Prügi vähendamiseks teeme külaelanikega n.ö garaažimüügipäevi;
- Kõnniteede rajamise, planeerimine ja ehitamise toetamine;
- Külasisese teevõrgustiku parendamise toetamine;
- Ettepanekute tegemine ja tagasiside andmine transpordiühenduse paremaks korraldamiseks küla elanikkonna seas;
- Atraktiivse loodusekeskkonna säilitamine käsikäes aktiivselt arenevate uusarendustega.
- Loodusharituse, keskkonnateadlikkuse ja vastutustunde tõstmine küla elanikkonna seas.
- Tegeleda uute kruntide-elanike seatud piirangutega jalutajatele LKA- alal.

3.5 Ettevõtlikkus ja koostöö

Hetkeolukord. Murastes kui rahvaarvult suurimas Eesti külas elab äärmiselt mitmetahuline elanikkond: siin on nii riigisektoris kui eraettevõtluses tegutsevaid inimesi, nii neid, kes üritavad ettevõtlust kohapeal arendada, kui neid, kes igapäevaselt Tallinna ja teiste piirkondade vahet sõidavad.

Murastes elab nii pensionäre kui suvilaomanikke, kuid ennekõike on siin palju noori peresid, mistõttu on külas ka väga palju lapsi. Seega on Murastes mitmete erinevate huvide ja prioriteetidega inimesi.

Täna on külas koostöövõrgustik olemas läbi erinevate vabatahtlike organisatsioonide, sh kaitseliit, naabrivalve, vabatahtlik merepääste, külaselts, vabatahtlikud abipolitseinikud jt. Et osaleda külaelanikke puudutavates otsustusprotsessides, kuulub osa külaseltsi juhatuse liikmetest valla volikokku. Muraste külaseltsi juhatuse on seisnud selle eest, et külas elavad ja siia juurde tulevad inimesed tunneksid üksteist, selleks on loodud kodanikualgatuse korras mitmeid võrgustikke, korraldatud kohalike üritusi, antud välja kohalikku sõnumikandjat ning olnud vahendajaks valla ja külaelanike vahel. Läbi sellise kommunikatsiooni jõuab vajalik info iga külaelanikuni. Samas, kommunikatsiooni ei ole kunagi liiga palju: küla laienedes on vajadus selle tõhustamiseks veelgi suurem ning dialoogi arendamine valla ja kogukonna vahel järjest olulisem.

Üks prioriteete on kindlasti Muraste propageerimine: küla ümbritsevad kaunid looduskaitsealad ja matkarajad ning kergliiklusteed, samuti ettevõtluskeskkonna soodustamine. Kuid samas on tähtis ka kohalikele elanikele elementaarse turvalisuse tagamine. Muraste külaselts on selle nimel pingutusi teinud ja jätkab ka edaspidi tegelemist nii turvalisuse kui muude probleemidega. Täna on olemas küll kool, lasteaed ja kauplus, kuid vajaka on vaba aja veetmise kohtadest, mis eriti annab tunda noorte hulgas. Seega on väga oluline leida noortele vaba aja veetmise võimalusi, mille lahendustele aitab otsida nii külaseltsi juhatuse, ettevõtjate kui vabatahtlike organisatsioonide liikmed.

Arengukava koostamisel välja toodud tähelepanekud:

<i>MIS ON HEAD?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Omadele turvaline ja hooliv;</i> - <i>Omadel on teadmised, et Muraste on valla kõige ägedam küla;</i> - <i>Omadel on kindlustunne, et selts ajab asju ja hoiab küla pildis, tugev vallaga dialoogis;</i> - <i>Hea kodulehekülg;</i> - <i>Tugev sotsiaalmeedia kajastus</i> - <i>Toimiv list</i> - <i>Eeskujul on küla, kes kõike suudab;</i> - <i>Eestvedaja- veab kaasa ka teised külad (kui tahab);</i> - <i>Huvitegevuse pakkuja, nn kultuurimaja roll;</i> - <i>Põnevad loengud</i> - <i>Suur liikmeskond</i>
<i>MIDA ON VAJAKA?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Algatuste ja tegevustega kaasatulek ei ole piisav;</i> - <i>Küla teadvustamine, identiteet;</i> - <i>Näidata rohkem oma küla inimesi</i>

Tegevussuunad:

- Koostöö tõhustamine valla, ettevõtjate ja külaelanike vahel

- Küla looduslike olude propageerimine ning võimaluste leidmine turismi arendamiseks.
- Turismi soodustamine
- Harku valla vabaühenduste ümarlaua tegevustes osalemine.
- Erinevatesse koostööd soosivatesse organisatsioonidesse kuulumine.

4. ARENGUKAVA SEIRE

Arengukava täitmist jälgib ja korraldab MTÜ Muraste külaselts. Arengukava täitmine, vajadusel muudatuste, täienduste ja paranduste tegemine toimub vähemalt üks kord aastas Muraste külaseltsi üldkoosolekul. Muudatuste, paranduste ja täienduste tegemiseks on õigus kõigil Muraste küla elanikel ja küla tegevusest huvitatutel. Muraste küla arengukavast ning selle muudatustest teavitatakse ka Harku Vallavalitsust ning esitatakse vastavalt kehtivale korrale ettepanekuid Harku valla arengu- ja tegevuskava täiendamiseks.

MURASTE KÜLA ARENGUKAVA TEGEVUSKAVA 2017-2021

1.	HARIDUS, KULTUUR, SPORT	2017	2018	2019	2020	2021...	Vastutaja	Finantseerimine
1.1.	<i>Rulapargi rajamine Muraste kooli juurde</i>	X					<i>Muraste KS</i>	<i>PRIA, Harku vald</i>
1.2.	<i>Multifunktsionaalse palliplatsi rajamine Muraste kooli juurde</i>	X	X	X			<i>Muraste KS</i>	<i>Harku vald, fondid</i>
1.3.	<i>Muraste Paeplatsi kasutusvõimaluste laiendamine</i>	X	X	X	X	X	<i>Muraste KS</i>	
1.4.	<i>14+ mõttetalgud – noorte kaasamine</i>	X	X	X	X	X	<i>Muraste KS</i>	
1.5.	<i>Muraste kooli staadioni, sh jalgpalliväljaku rajamine</i>	X	X	X	X	X		<i>Harku vald</i>
1.6.	<i>Muraste kelgumäe rajamine</i>		X				<i>Koostööprojekt</i>	<i>Harku vald</i>
1.7.	<i>Muraste noortekeskuse tegevuse käivitamine</i>		X				<i>Muraste KS, Harku vald</i>	
1.8.	<i>Suvised vabaõhulava ehitus</i>			X				
1.9.	<i>Jõusaali ja sauna ehitus koolimaja spordihoone kompleksi</i>		X					<i>Strantum</i>
2.	HOOLIVUS, TURVALISUS							
2.1	<i>Naabrivalve piirkondade organiseerimine</i>	X	X	X	X	X	<i>Muraste KS, Naabrivalve</i>	
2.2	<i>Ohutus- ja turvalisuse päevade korraldamine</i>	X	X	X	X	X	<i>Muraste KS, Naabrivalve</i>	
2.3	<i>Ohutuslaste sotsiaalkampaanite korraldamine (helkurid jne)</i>	X	X	X	X	X	<i>Muraste KS, Naabrivalve</i>	

2.4	<i>Küla turvaanalüüsi läbiviimine</i>		X					<i>Muraste KS, Naabrivalve</i>	<i>Muraste KS, fondid</i>
2.5	<i>Turvakaamerate paigaldamine riskianalüüsist tulenevatesse kohtadesse</i>		X					<i>Muraste KS, Naabrivalve</i>	<i>Muraste KS, fondid</i>
2.6									
3.	PLANEERIMINE JA MAAKASUTUS								
3.1	<i>Hiievälja pargi õppe- ja loodusraja projekteerimine</i>	X							<i>Harku vald, Muraste KS</i>
3.2	<i>Hiievälja pargi õppe- ja loodusraja rajamine</i>		X	X	X	X			<i>Muraste KS, fondid</i>
3.3	<i>Küla visuaalse identiteedi kujundamine (sh haljastus)</i>	X	X	X	X	X		<i>Koostööprojekt</i>	
4.	INFRASTRUKTUUR JA KESKKONNAKAITSE								
4.1	<i>Bussiootepaviljonide korrastamine</i>		X	X	X	X		<i>Koostööprojekt</i>	
4.2	<i>Muraste põhjaosa vee- ja kanalisatsioonisüsteemi väljaehitamine</i>	X	X	X				<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.3	<i>Elektriliitumine Muraste tervisekompleksi territooriumile</i>	X						<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.4	<i>Tilgu tee tänavavalgustus</i>			X					<i>Harku vald</i>
4.5	<i>Nõlvaku ja Kivi tee laiendatud ühendustee ja ringtee väljaehitamine</i>		X					<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.6	<i>Paju, Kuuse ja Kase teede pindamine</i>						X	<i>Harku valla</i>	

								<i>tegevuskava</i>	
4.7	<i>Eeriku ja Palkoja teede pindamine</i>	X						<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.8	<i>Pangapealse tänava kergliiklustee rajamine</i>						X	<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.9	<i>Lepalaane tänava kergliiklustee rajamine</i>						X	<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.10	<i>Kolmiku tee kergliiklustee rajamise 1. etapp (kuni Kolmiku põiguni)</i>	X						<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.11	<i>Kolmiku tee kergliiklustee rajamise 2. etapp (kuni Kolmiku lõpuni)</i>		X	X				<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.12	<i>Muraste küla liiklusohutuse parandamine vastavalt liiklusskeemile</i>	X	X	X	X		X	<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.13	<i>Kergliiklusteede rajamine (Nõlvaku tänav, Kivi tänav, Muraste tee)</i>						X	<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.14	<i>Ringi, Kuubi, Prisma ja Tetra tänavate asfalteerimine</i>						X	<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.15	<i>Raba tee pindamine</i>			X				<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.16	<i>Pankranniku ja Lee tee ühendustee ehitamine</i>						X	<i>Harku valla tegevuskava</i>	
4.17	<i>Palkoja tee tänavavalgustus</i>						X	<i>Harku valla tegevuskava</i>	

4.18	<i>Lee tee piirkonna tänavavalgustuse rekonstrueerimine</i>					X	<i>Harku valla tegevuskava</i>	
5	ETTEVÕTLIKKUS JA KOOSTÖÖ							
5.1	<i>Kohalike teenuste arendamine</i>	X	X	X	X	X	<i>Muraste KS</i>	<i>Muraste KS, fondid</i>
5.2	<i>Loodusturismiteenuste ja turismipakettide väljatöötamine,</i>	X	X	X				<i>Muraste KS, fondid</i>
5.3	<i>Muraste vaateplatvormi konstruktsiooni korrastamine</i>		X				<i>Haru valla tegevuskava</i>	